

پژوهشکده شورای نگهبان
گزارش استدلالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

**طرح نحوه انتصاب اشخاص در مشاغل حساس
(مرحله چهارم)**

پژوهشکده شورای نگهبان

باسمه تعالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

طرح نحوه انتصاب اشخاص در مشاغل حساس
(مرحله چهارم)

تاریخ تصویب: ۱۴۰۱/۰۵/۱۱

کد گزارش: ۱۴۰۱۰۸۱۷

تاریخ نظر شورای نگهبان: ۱۴۰۱/۰۶/۱۲

پرونده شورای نگهبان

طرح نحوه انتصاب اشخاص در مشاغل حساس (مرحله چهارم)

درباره‌ی مصوبه

«طرح نحوه انتصاب اشخاص در مشاغل حساس»، در مرحله‌ی نخست در تاریخ ۱۳۹۴/۱۱/۱۱ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و برای طی مراحل قانونی مقرر در اصل (۹۴) قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شد. این شورا با بررسی مصوبه‌ی مذکور در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۱۷، مفاد آن را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص داد.

مجلس شورای اسلامی در راستای مرتفع کردن ایراد پیشین شورای نگهبان، در تاریخ ۱۳۹۵/۳/۴ اصلاحاتی را در مصوبه‌ی پیشین معمول داشت و مصوبه‌ی مرحله‌ی دوم را به شورای نگهبان ارسال کرد. شورای مزبور با تشکیل جلسه در تاریخ ۱۳۹۵/۳/۱۷، بررسی مصوبه‌ی اعاده شده را در دستور کار خود قرار داد و برخی از مواد آن را واجد اشکال تشخیص داد و نظر خود در این خصوص را به رئیس مجلس اعلام کرد.

سپس مجدداً مجلس با اصلاح مصوبه در تاریخ ۱۴۰۰/۸/۱۶، مصوبه‌ی مرحله‌ی سوم را به شورا ارسال کرد. این شورا با تشکیل جلسات مورخ ۱۴۰۰/۸/۲۶ و ۱۴۰۰/۹/۳، مجدداً برخی از مواد مصوبه را واجد اشکال شناخت و نظر خود در این مورد را به رئیس مجلس شورای اسلامی اعلام کرد.

قانون‌گذار در راستای تأمین نظر شورای نگهبان، در تاریخ ۱۴۰۱/۵/۱۱ اصلاحاتی را در مصوبه اعمال و مصوبه‌ی مرحله‌ی چهارم را در قالب نامه‌ی شماره ۱۵/۴۷۵۵۶ مورخ ۱۴۰۱/۵/۲۵ به شورا ارسال کرد. شورای نگهبان پس از بررسی مصوبه‌ی اعاده‌شده در جلسات صبح و عصر مورخ ۱۴۰۱/۶/۹، همچنان یکی از مواد آن را مغایر با قانون اساسی شناخت و نظر خود در این خصوص را از طریق نامه‌ی شماره ۱۰۲/۳۲۹۱۷ مورخ ۱۴۰۱/۶/۱۲ به مجلس اعلام کرد.

«نظرات استدلالی شورای نگهبان در خصوص طرح نحوه انتصاب اشخاص در مشاغل حساس (مرحله چهارم)»

ماده ۱ -

[ماده (۱) و تبصره‌های (۳) و (۴) آن به شرح ذیل اصلاح و یک تبصره به عنوان تبصره (۵) به آن الحاق می‌شود:]
 کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸^۱ و نهادهای و سازمان‌های وابسته به قوای سه‌گانه کشور مکلفند ضمن احراز تابعیت جمهوری اسلامی ایران و شرایط خدمت نظام وظیفه عمومی (پایان خدمت یا معافیت دائم)، در انتصاب افراد به مشاغل حساس موضوع این قانون، وجود یا فقدان شرایط مقرر در ماده (۲) این قانون را از مراجع سه‌گانه وزارت اطلاعات، سازمان اطلاعات سپاه انقلاب اسلامی ایران و قوه قضائیه استعلام نمایند. چنانچه انتصابی برخلاف استعلام صورت گرفته در مورد بندهای «الف»، «ب»، «ت»، «ث»، «ج»، «ح»، «خ» و «ذ» ماده اخیرالذکر صورت پذیرد و یا بدون استعلام، انتصاب انجام شود، انتصاب مذکور کأن لم یکن بوده و مرتکب یا مرتکبان به محرومیت از حقوق اجتماعی درجه (۵) موضوع ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی^۲ محکوم می‌گردند. در خصوص سایر

^۱ ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ کمیسیون مشترک رسیدگی به لایحه مدیریت خدمات کشوری مجلس شورای اسلامی: «ماده ۵- دستگاه اجرایی: کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، مؤسسات یا نهادهای عمومی غیردولتی، شرکت‌های دولتی و کلیه دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر و یا تصریح نام است از قبیل شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، دستگاه اجرایی نامیده می‌شوند.»

^۲ ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۹- مجازات‌های تعزیری به هشت درجه تقسیم می‌شود:

درجه ۱

...

درجه ۵

بندهای ماده (۲) این قانون، مطابق مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام در رابطه با حراست‌ها و قانون تمرکز اطلاعات عمل می‌شود.

تبصره ۱- ...

تبصره ۳- قوه قضائیه درباره بندهای «ت»، «خ» و «ذ» و وزارت اطلاعات و سازمان اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی درباره سایر بندهای موضوع ماده (۲) این قانون اعلام نظر می‌کنند. در صورت نظر منفی هر یک از مراجع سه‌گانه مذکور، این نظر برای مرجع استعلام‌کننده لازم‌الاتباع می‌باشد.

در موارد اختلاف بین وزارت اطلاعات و سازمان اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، چنانچه فرد مورد استعلام حائز امتیازاتی است که برای تصدی سمت مورد نظر جایگزین ندارد و یا یافتن جایگزین، متعذر است، بالاترین مقام دستگاه مربوط ظرف پنج روز درخواست خود را با ذکر ملاحظات خاص خود برای کمیته تعیین صلاحیت بین دستگاهی ارسال می‌کند.

دبیرخانه کمیته مذکور در شورای هماهنگی اطلاعات مستقر و دبیر این شورا، دبیر کمیته مذکور (بدون حق رأی) خواهد بود. کمیته به این نوع درخواست‌ها با حضور نماینده تام‌الاختیار وزارت اطلاعات، سازمان اطلاعات سپاه و حراست دستگاه مربوط رسیدگی و اتخاذ تصمیم خواهد نمود. تصمیمات متخذه کمیته، برای دستگاه استعلام‌کننده الزام‌آور است. تبصره ۴- ضوابط و مقررات این قانون نافی اختیارات موضوع مصوبات مربوط به صلاحیت‌های قانونی مقرر در قانون گزینش معلمان و کارکنان

→

- حبس بیش از دو تا پنج سال
- جزای نقدی بیش از هشتاد میلیون (۸۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا یکصد و هشتاد میلیون (۱۸۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال
- محرومیت از حقوق اجتماعی بیش از پنج تا پانزده سال
- ممنوعیت دائم از یک یا چند فعالیت شغلی یا اجتماعی برای اشخاص حقوقی
- ممنوعیت دائم از دعوت عمومی برای افزایش سرمایه برای اشخاص حقوقی

درجه ۶

«...»

آموزش و پرورش مصوب ۱۳۷۴/۶/۱۴ و قانون تسری قانون گزینش
 معلمان و کارکنان آموزش و پرورش به کارکنان سایر وزارتخانه‌ها و
 سازمان‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی مصوب ۱۳۷۵/۲/۹ و مصوبات
 شورای عالی انقلاب فرهنگی نمی‌باشد.

تبصره ۵- استعلام در خصوص نهادهای تحت امر مستقیم مقام معظم
 رهبری مانند نیروهای مسلح، منصوبان مستقیم مقام معظم رهبری و
 انتصاب مقاماتی که در قانون اساسی تشریفات خاصی برای آن پیش‌بینی
 شده و کارکنان قوه قضائیه (اعم از قضات و کارمندان) که صلاحیت آنها
 توسط حفاظت اطلاعات مربوط احراز و اعمال می‌گردد، منوط به تصمیم
 مقام منصوب‌کننده خواهد بود.

▪ دیدگاه عدم ابهام

الف) قانون‌گذار به موجب حکم ماده (۱) سابق، کلیه دستگاه‌های اجرایی به استثنای
 «دستگاه‌های تحت امر مقام معظم رهبری» را مکلف کرده بود در انتصاب اشخاص به مشاغل
 حساس، ضوابط مقرر در این مصوبه را رعایت کنند. اما از این حیث که مقصود قانون‌گذار از
 عبارت «دستگاه‌های تحت امر مقام معظم رهبری» روشن نبود، این عبارت دارای ابهام شناخته
 شد. اکنون در اصلاحات مصوبه، اولاً عبارت «دستگاه‌های تحت امر مقام معظم رهبری» از
 میان دستگاه‌های مذکور در صدر ماده (۱) حذف شده است و ثانیاً در تبصره (۵) الحاقی به
 این ماده تصریح شده است استعلام در خصوص «نهادهای تحت امر مستقیم مقام معظم
 رهبری مانند نیروهای مسلح، منصوبان مستقیم مقام معظم رهبری»، از شمول این مصوبه
 خارج و منوط به تصمیم مقام منصوب‌کننده است. بنابراین با توجه به اصلاحات فوق و تبیین
 مقصود قانون‌گذار از عبارت «دستگاه‌های تحت امر مقام معظم رهبری»، ابهام پیشین شورا در
 خصوص این عبارت رفع شده است.

ب) ماده (۱) پیشین، علاوه بر دستگاه‌های تحت امر رهبری، مشاغل حساس «دستگاه
 قضایی» را نیز از شمول احکام این مصوبه مستثنی کرده بود. این در حالی بود که روشن نبود
 مقصود قانون‌گذار از استثنا کردن «دستگاه قضایی»، شامل انتصاب اشخاص در مشاغل
 حساس موجود در کلیه ارکان «قوه قضائیه» بود یا صرفاً انتصاب «قضات» را از شمول

این حکم مستثنی کرده بود. در نتیجه عبارت «دستگاه قضایی» در ماده (۱) سابق دارای ابهام شناخته شد. حال مقنن در راستای رفع ابهام فوق، علاوه بر اینکه عبارت مزبور را از صدر ماده (۱) حذف کرده است، در تبصره (۵) به تفصیل مقرر کرده است استعلام «کارکنان قوه قضائیه (اعم از قضات و کارمندان) که صلاحیت آنها توسط حفاظت و اطلاعات مربوط احراز و اعمال می‌گردد»، از شمول الزام این مصوبه خارج و به تشخیص مقام منصوب‌کننده است و در نتیجه ابهام مزبور مرتفع شده است.

ج) به موجب حکم ماده (۱) سابق، در انتصاب اشخاص به مشاغل حساس اخذ استعلام از مراجع سه‌گانه قوه قضائیه، «وزارت کادر اطلاعات» و سازمان اطلاعات سپاه الزامی شمرده شده بود. اما با توجه به اینکه در قوانین و ساختار فعلی دولت، نهادی تحت عنوان «وزارت کادر اطلاعات» وجود نداشت، عبارت «وزارت کادر اطلاعات» دارای ابهام شناخته شد. اکنون که در ماده (۱) اصلاحی، عبارت «وزارت اطلاعات» جایگزین عبارت مذکور شده است، ابهام فوق نیز مرتفع شده است.

د) به موجب حکم صدر تبصره (۳) پیشین، قوه قضائیه تنها در خصوص «بندهای (ت)، (خ) و (ذ) ماده (۲)» صالح به اظهار نظر شناخته شده بود و وزارت اطلاعات و سازمان اطلاعات سپاه در خصوص همه بندهای ماده (۲) (به جز بندهای (ت)، (خ) و (ذ) که به قوه قضائیه سپرده شده است)، صلاحیت اعلام نظر داشتند. این در حالی بود که دقت در عبارات ذیل بند (ث) سابق ماده (۲) نشان می‌داد که اظهار نظر در خصوص وضعیت «کسانی که به جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی و حدود شرعی محکوم شده‌اند»، نیز در صلاحیت قوه قضائیه بود و روشن نبود قانون‌گذار اظهار نظر در خصوص بند (ث) را نیز از تکالیف قوه قضائیه دانسته بود یا خیر و حکم تبصره (۳) سابق از این حیث واجد ابهام شناخته شد. اکنون مجلس شورای اسلامی از این منظر اصلاحی را در تبصره (۳) به عمل نیاورده است، اما عبارت ذیل بند (ث) سابق ماده (۲) در مورد محکومان جرایم امنیتی و حدود شرعی را حذف و آن را به انتهای بند (خ) منتقل کرده است. به این ترتیب قوه قضائیه صلاحیت اظهار نظر در خصوص «بندهای (ت)، (خ) و (ذ) ماده (۲)» از جمله در مورد محکومان امنیتی و حدود شرعی را دارد و ابهام فوق با اصلاح ماده (۲) رفع شده است.

ه) مجلس شورای اسلامی در صدر ماده (۱) سابق و ماده (۶) پیشین، «مشاغلی که برای انتصاب آنها در قانون اساسی تشریفات خاص ذکر شده است» را از شمول این مصوبه مستثنی کرده بود. اما به موجب حکم تبصره (۴) سابق ماده (۱)، رئیس جمهور مکلف شده بود پیش از معرفی وزراء به مجلس، مطابق این مصوبه نسبت به اخذ استعلام از مراجع سه گانه اقدام کند. در نتیجه نسبت حکم تبصره (۴) سابق با عبارت فوق واجد ابهام شناخته شد. اکنون قانون گذار در راستای رفع این ابهام، اولاً عبارت «مشاغلی که برای انتصاب آنها در قانون اساسی تشریفات خاص ذکر شده است» را از صدر ماده (۱) حذف کرده است. ثانیاً الزام مذکور در تبصره (۴) مبنی بر تکلیف رئیس جمهور به اخذ استعلام پیش از معرفی وزراء را نیز حذف کرده است. ثالثاً در تبصره (۵) الحاقی ماده (۱) و ماده (۶) اصلاحی، «انتصاب مقاماتی که در قانون اساسی تشریفات خاصی برای آن پیش بینی شده است» را از شمول مشاغل حساس خارج و مقام منصوب کننده را مجاز به اخذ استعلام کرده است. بنابراین با توجه به اصلاحات پیش گفته، ابهام سابق شورا در مورد نسبت حکم تبصره (۴) سابق با مواد (۱) و (۶) پیشین رفع شده است.

و) در مرحله دوم، تبصره (۴) ماده (۱) سابق مقرر کرده بود: «ضوابط و مقررات این قانون نافذ اختیارات موضوع مصوبات مربوط به صلاحیت های قانونی مقرر در قانون گزینش معلمان مصوب ۱۳۷۴/۶/۱۴ و قانون تسری قانون مذکور مصوب ۱۳۷۵/۲/۹ و شورای عالی انقلاب فرهنگی نمی باشد». اما روشن نبود که در مصوبه‌ی مرحله‌ی سوم، دلیل حذف تبصره‌ی فوق چه بوده است و ماده (۱) از این منظر واجد ابهام شناخته شد. چه اینکه اضافه شدن تبصره‌ی مذکور به این ماده با هدف رفع ابهام مرحله‌ی اول شورا در مورد نسبت این مصوبه با مقررات مربوط به وظایف دستگاه‌هایی همچون شورای عالی انقلاب فرهنگی و گزینش که با حکم حضرت امام خمینی (ره) و اذن مقام معظم رهبری (دام‌ظله‌العالی) به وجود آمده یا مأموریتشان استمرار دارد بوده است. اکنون که در مصوبه‌ی پیش‌رو، حکم مرحله‌ی دوم عیناً تکرار شده است، ابهام مذکور شورا منتفی است.

▪ دیدگاه مغایرت

الف) مجلس شورای اسلامی در متن الحاقی به تبصره (۳) این ماده، از واژه‌ی غیرفارسی

«کمیته» که داری معادل‌های فارسی مختلفی همچون «کارگروه» است، استفاده کرده است. حال آنکه مطابق اصل (۱۵) قانون اساسی، در متون رسمی همچون متن قوانین نباید از خط و زبان غیرفارسی استفاده شود. در نتیجه تبصره (۳) مغایر با اصل (۱۵) قانون اساسی است.

ب) قانون‌گذار در انتهای تبصره (۳) اصلاحی ماده‌ی حاضر، تشکیل «کمیته تعیین صلاحیت بین دستگاهی» و ایجاد «دبیرخانه» برای کمیته‌ی مذکور را مقرر کرده است. از طرفی، مطابق اصل (۷۵) قانون اساسی، طرح‌های قانونی نباید منجر به تحمیل بار مالی جبران نشده بر دولت شود. نظر به اینکه تشکیل «کمیته تعیین صلاحیت بین دستگاهی» و ایجاد «دبیرخانه» برای آن نیازمند صرف هزینه برای دولت همچون افزودن نیروی انسانی جدید و اختصاص ساختمان جدید است و مصوبه‌ی حاضر به صورت طرح به تصویب رسیده است، تبصره (۳) به سبب تحمیل بار مالی مغایر با اصل (۷۵) قانون اساسی است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

الف) اطلاق حکم مقرر شده در ذیل تبصره (۳) سابق ماده (۱) مبنی بر اینکه نظر منفی هر یک از مراجع سه‌گانه (شامل قوه‌ی قضائیه، وزارت اطلاعات و سازمان اطلاعات سپاه) برای مرجع استعلام‌کننده لازم‌الاتباع است و نباید شخص مورد استعلام در مشاغل حساس به‌کارگیری شود، مغایر با بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی شناخته شد؛ زیرا این اطلاق ممنوعیت انتصاب، در فرضی که فرد مورد استعلام دارای اوصاف و امتیازات خاصی است که پیدا کردن جایگزین مناسب برای تصدی سمت مورد نظر ممکن نیست یا یافتن جایگزین بسیار دشوار است، مصداق اداره‌ی ناصحیح شناخته شد و لازم بود در موارد تعارض میان دستگاه‌ها برای حصول نتیجه مناسب، راهکار دیگری پیش‌بینی می‌شد. اکنون قانون‌گذار در انتهای تبصره (۳) اصلاحی به این موضوع توجه کرده است و چنین مواردی را به «کمیته تعیین صلاحیت بین دستگاهی» ارجاع داده است، اشکال پیشین شورا رفع شده است.

ب) حکم تبصره (۳) ماده (۱) مبنی بر تشکیل «کمیته تعیین صلاحیت بین دستگاهی» و ایجاد «دبیرخانه» برای آن، موجب تحمیل بار مالی بر دولت نمی‌شود و در نتیجه مغایرتی با اصل (۷۵) قانون اساسی ندارد؛ توضیح اینکه اولاً وظیفه‌ی کمیته‌ی مذکور، یک وظیفه‌ی گسترده و دائمی نیست؛ بلکه مطابق مفاد تبصره (۳)، این کمیته تنها در مواردی تشکیل

می‌شود که در مورد صلاحیت شخصی میان وزارت اطلاعات و سازمان اطلاعات سپاه اختلاف شود. بنابراین این کمیته تنها صلاحیت رسیدگی موردی و خیلی محدود دارد. ثانیاً مطابق متن این تبصره، دبیرخانه‌ی کمیته در شورای هماهنگی اطلاعات (که در حال حاضر در ارکان اداری کشور موجود است)، تشکیل می‌گردد. بنابراین مقصود مجلس شورای اسلامی از تشکیل «کمیته تعیین صلاحیت بین دستگاهی» و ایجاد «دبیرخانه» برای آن، افزودن یک نهاد اداری با نیروی انسانی جدید و ساختمان جدید نیست که برای دولت بار مالی تحمیل کند؛ بلکه مقصود قانون‌گذار عمل به تکلیف فوق با امکانات و نیروهای موجود است. بنابراین حکم تبصره (۳) مغایرتی با اصل (۷۵) قانون اساسی ندارد.

■ توضیح تذکر

مجلس شورای اسلامی در صدر ماده (۱) اصلاحی، عبارت «سازمان اطلاعات سپاه انقلاب اسلامی» را ذکر کرده است که شایسته است به عبارت کامل «سازمان اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی» اصلاح شود. همچنین تبصره (۵) الحاقی به ماده (۱)، «استعلام» در خصوص برخی مشاغل از جمله منصوبان مستقیم مقام رهبری را غیرالزامی و منوط به تصمیم مقام منصوب‌کننده کرده است. شایسته است بعد از عبارت «استعلام»، عبارت «انتصاب» نیز اضافه شود؛ چرا که در وضع کنونی ممکن است از متن چنین مستفاد شود که استعلام برای مشاغل مذکور اختیاری است ولی در صورت استعلام، باید به آن ترتیب اثر داده شود. شایان ذکر است تذکرات سه‌گانه‌ی شورا در مرحله‌ی قبل نیز اعمال شده است.

■ نظر شورای نگهبان

- در تبصره (۳) ماده (۱)، استفاده از واژه غیرفارسی «کمیته»، مغایر اصل (۱۵) قانون اساسی شناخته شد.

تذکرات:

۱- در صدر ماده (۱)، عبارت «سپاه انقلاب اسلامی ایران» به عبارت «سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران» اصلاح گردد.

۲- در تبصره (۵) ماده (۱)، بعد از واژه «استعلام» عبارت «و انتصاب» اضافه شود.

ماده ۲-

انتصاب اشخاص ذیل در مشاغل و پست‌های حساس ممنوع است:

الف - ...

ب - کسانی که به اسلام، نظام جمهوری اسلامی، ولایت مطلقه فقیه و قانون اساسی اعتقاد و التزام عملی ندارند.

[تبصره بند «ب» به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:]

تبصره - اقلیت‌های دینی به رسمیت شناخته شده در قانون اساسی صرفاً از شرط اعتقاد به اسلام معافند و سایر شرایط قانونی تصدی مشاغل حساس را باید دارا باشند.

پ - ...

[عبارت «و همچنین کسانی که به جرائم علیه امنیت داخلی و خارجی و حدود شرعی محکوم شده‌اند» از انتهای بند «ث» ماده (۲) حذف و به انتهای بند «خ» اضافه می‌شود.]

ث - وابستگان تشکیلاتی به احزاب، سازمان‌ها و گروه‌های محارب، معاند و غیرقانونی .

ج - ...

خ - محکومان به قاچاق مواد مخدر و روان‌گردان، سلاح و مهمات جنگی و همچنین کسانی که به جرائم علیه امنیت داخلی و خارجی و حدود شرعی محکوم شده‌اند.

ذ - ...

▪ دیدگاه عدم مغایرت

شورای نگهبان تبصره‌ی بند (ب) ماده‌ی سابق را در مرحله‌ی اول واجد اشکال شرعی دانسته بود. قانون‌گذار در راستای تأمین نظر شورای نگهبان، عبارت این بند را در مرحله‌ی سوم چنین اصلاح کرده بود که اقلیت‌های دینی از شرط اعتقاد به اسلام برای تصدی مشاغل حساس معاف شده‌اند. این در حالی بود که در عبارت تبصره‌ی اصلاحی، تصریحی به لزوم دارا بودن دیگر شرایط قانونی برای تصدی مشاغل حساس از سوی اقلیت‌های دینی صورت نگرفته بود و در نتیجه اشکال قبلی شورای نگهبان در این خصوص همچنان به قوت خود

باقی بود. حال قانون‌گذار در دراستای تأمین نظر شورای نگهبان، در تبصره‌ی مذکور افزوده است: «اقلیت‌های دینی ... سایر شرایط قانونی تصدی مشاغل حساس را باید دارا باشند». بنابراین با توجه به تصریح مقنن، اشکال مزبور رفع شده است.

▪ توضیح تذکر

الف) به موجب حکم بند (الف) سابق، کسانی که «خود، فرزندان و همسر/ همسران ایشان» تابعیت مضاعف داشتند، از تصدی مشاغل حساس منع شده بودند. این در حالی بود که متن این بند از جهت عبارت‌پردازی و علایم سجاوندی نیازمند اصلاح بود. برای مثال شایسته بود به جای «و» و علامت (/)، از حرف «یا» برای جدا کردن موارد مذکور استفاده شود. اکنون قانون‌گذار اصلاحی را در بند (الف) به عمل نیاورده است و شایسته است تذکر پیش‌گفته اعمال شود.

ب) مطابق متن اصول (۱۲) و (۱۳) قانون اساسی، «اسلام» تنها «دین رسمی» کشور است و «ایرانیان زرتشتی، کلیمی و مسیحی»، تنها «اقلیت‌های دینی شناخته‌شده» در کشور هستند. بنابراین شایسته است عبارت «اقلیت‌های دینی به رسمیت شناخته‌شده» در تبصره‌ی اصلاحی به عبارت «اقلیت‌های دینی شناخته‌شده» اصلاح شود.

▪ نظر شورای نگهبان

ماده (۲)، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

تذکرات:

۳- تذکر قبلی شورا در خصوص بند (الف) ماده (۲)، اعمال گردد.

۴- در تبصره بند (ب) ماده (۲)، عبارت «به رسمیت» حذف گردد.

ماده ۶-

[ماده (۶) به شرح زیر اصلاح و یک تبصره به آن الحاق می‌شود:]

معاونان و مشاوران رئیس جمهور و قائم مقام آنها، قائم مقام، معاونان و مشاوران وزرا، رؤسا و مدیران عامل، مدیران کل و همپرازان آنها در

وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است، از قبیل: شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی و مدیران سیاسی اعم از سفرا، استانداران، کارداران، رایزن‌ها، فرمانداران، بخشداران، شهرداران به استثنای نهادهای تحت امر مستقیم مقام معظم رهبری مانند نیروهای مسلح و منصوبان مستقیم مقام معظم رهبری و مشاغلی که برای انتصاب اشخاص در قانون اساسی تشریفات خاصی برای آن پیش‌بینی شده و کارکنان قوه قضائیه (اعم از قضات و کارمندان) که صلاحیت آنها توسط حفاظت اطلاعات مربوط احراز و اعمال می‌گردد، در زمره مشاغل حساس محسوب شده و مشمول مقررات این قانون می‌باشند.

این قانون نافی اختیارات وزارت اطلاعات در مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام در رابطه با حراست‌ها و قانون تمرکز اطلاعات نیست. تبصره - در مواردی که انتصاب یا انتخاب اشخاص در مشاغل حساس موضوع این قانون به عهده هیئت یا شورایی به صورت جمعی باشد، چنانچه پاسخ استعمال منفی باشد، رأی‌گیری به صورت علنی برگزار می‌شود و صرفاً اعضای دارای رأی مثبت در هیئت یا شورا متخلف محسوب شده و به مجازات مذکور در ماده (۱) این قانون محکوم می‌گردند.

▪ دیدگاه عدم ابهام

الف) ماده (۶) سابق نیز همچون ماده (۱) پیشین، «دستگاه‌های تحت امر مقام معظم رهبری» و «دستگاه قضایی» را از احکام این مصوبه مستثنی کرده بود. در نتیجه حکم ماده (۶) سابق مبنیاً بر ابهامات مذکور در ماده (۱) پیشین، دارای ابهام شناخته شد. اکنون که ابهامات عبارات مذکور در ماده (۱) اصلاحی رفع شده است و عبارات مذکور در ماده (۶) نیز اصلاح شده است، وجهی برای ابهام سابق شورا متصور نیست.

ب) برخی از مصادیق مشاغل حساس مذکور در ماده (۶) سابق همچون مدیران عامل بعضی از شرکت‌های دولتی یا شهرداران، از سوی جمع یا هیئتی انتخاب می‌شوند یا در مواردی از سوی هیئتی انتخاب و از سوی مقام دولتی دیگری به مسئولیت منصوب می‌شوند. شورا با توجه به اینکه قانون‌گذار به موجب حکم ذیل ماده (۱) سابق، انتصاب برخلاف استعمال یا بدون استعمال را جرم تلقی کرده بود، اینکه در این قبیل مشاغل چه کسی باید متحمل کیفر می‌شد را واجد ابهام اعلام کرد. اکنون مجلس شورای اسلامی در راستای تأمین نظر شورای نگهبان در تبصره‌ی الحاقی به ماده (۶) در مورد این قبیل مشاغل مقرر کرده است که «اعضای دارای رأی مثبت» مجرم محسوب می‌شوند و در نتیجه ابهام مزبور رفع شده است.

▪ نظر شورای نگهبان

ماده (۶)، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی)

در دیدار با اعضای شورای نگهبان (۱۳۷۹/۴/۲۸):

«... شما استدلال دارید، اما این استدلال برای مجلس، گاهی معلوم نیست، گاهی برای مجمع تشخیص هم درست معلوم نیست، ... در حالی که خوب است در متن آن حکم اشاره‌ای به استدلال بشود و در یک محل یا جداگانه آن استدلال به تفصیل نوشته بشود.»

گزارش استدلالی

پژوهشگاه شورای نگهبان

تهران، خیابان شهید بهشتی (ره)، خیابان شهید سرافراز،

کوچه پنجم پلاک ۱۱ کد پستی: ۱۵۹۷۸۵۶۱۱۳

تلفن: ۰۲۱-۸۸۵۳۳۴۲۹

نمابر: ۰۲۱-۶۴۰۱۴۸۱۷

nashr-rc.ir

gcr.ac.ir